

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д.с.н. Тания Бойчева Чавдарова, катедра „Социология“, СУ „Св. Кл. Охридски“,
научна специалност: „Социология“ с шифър 05.11.011,
назначена за член на жури със заповед № Р33-1300 от 12 март 2020 г. на
Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“ по
научна специалност „Социология“

автор на дисертационния труд: **Гавраил Василев Гавраилов**

тема на дисертационния труд: **СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В РОДОПИТЕ
ПРЕЗ ХХІ ВЕК (2000-2018 Г.)**

научен ръководител: **доц. д-р Тихомир Митев, проф. д-р Иво Христов**, Катедра „При-
ложна и институционална социология“, Философско-исторически Факултет – Пловдивски
Университет „Паисий Хилендарски“

обучаваща организация: **Катедра „Приложна и институционална социология“, Фило-
софско-исторически Факултет – Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“** по
научна специалност „Социология“ в професионално направление 3.1. „Социология, антро-
пология и науки за културата“, област на висше образование: 3. Социални, стопански и
правни науки

1. Общо представяне на докторантурата и докторанта

Авторът на дисертационния труд Гавраил Василев Гавраилов има завършена бакалавърска степен по Политология и магистърска степен по Приложна психология от ПУ „Паисий Хилендарски“. Той е бил докторант в редовна форма на обучение към катедра „Приложна и институционална социология“, Философско-исторически Факултет – Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“ с научни ръководители: доц. д-р Тихомир Митев и проф. д-р Иво Христов. Представеният от Г. Гавраилов комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“ и включва нужните документи.

2. Актуалност на тематиката

Темата на предложението за защита дисертационен труд е положена в полето на една изключително перспективна област с кратка, едва 30-годишна история, каквато са изследванията на социалната и солидарната икономика. Тя се очертава като интердисциплинарна област, в която се пресичат интересите на редица социални науки, сред които социологията и икономиката са водещи. Темата е безспорно новаторска и с огромен потенциал за научен принос.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Гавраил Гавраилов представя за защита докторска дисертация в обем от 194 страници, приравнени към 304 стандартни страници (от 1800 знака). В цитираната литература са включени 139 източника, от които 52 са на български език, 46 заглавия са на английски език, посочени са и 41 интернет източника. Дисертацията е структурирана в четири глави, въведение, заключение, библиография и приложения.

В първа глава се предприема опит за теоретична постановка на проблема за социалното предприемачество. Авторът приема едновременно няколко теоретични перспективи. Първо, предприемачеството се дефинира чрез иноваторската функция, следвайки Й. Шумпетер. Второ, социалното предприемачество се дефинира като "процес по изграждане на социални предприятия от социални предприемачи" (Brouard, Larivet, 2010: 29-45), (с. 6) и едновременно с това като „индивидуално или колективно действие, което се стреми да породииновативни решения на непосредствени социални проблеми, както и да мобилизира идеи, способности, ресурси и социални структури, необходими за дългосрочна устойчива промяна“ (Alvord, Brown, Letts, 2004: 260). Третата теоретична перспектива е тази на Сприкли. Тя се отнася до измерване на ефективността на социалното предприятие чрез три критерия: финансова жизнеспособност, създаване на социални блага и отговорност към околната среда (с. 30). В първа глава се дискутира още и социалноикономическия и културен контекст, в който се появява и развива социалното предприемачество. От перспективата на тенденциите, характерни за XXI век, предприемачеството се интерпретира чрез понятието за глокалност, като баланс между глобалното и локалното.

Втора глава е посветена на социалните условия за поява и развитие на предприемачеството в България в дълъг исторически период. То се разглежда в етапа до Освобождението, след Освобождението до 1989 г. и в съвременни условия. Проследяват се проблемите и препятствията пред правната регулация на един нов феномен, какъвто е социалното предприемачество в България, особено в контекста на присъединяването на страната към Европейския Съюз.

Трета глава има за фокус Родопите като географски район, който формира ограничителната рамка на дисертационния труд. Анализирани са неговите особености като природни ресурси, демографска специфика и икономическо развитие. Специално внимание е обърнато върху културните очертания на региона и проблемите, с които неговите обитатели се сблъскват в последните три десетилетия.

Четвърта глава съдържа хронологическо очертание на емпиричната работа на дисертанта. Описан е теренът, който Г. Гавраилов е осъществил и са обобщени резултатите от разговорите с единадесет респонденти от Родопите и извън тях, влизащи в разнообразни роли по отношение на изследователския предмет. Едни от тях са социални предприемачи, други – въвлечени в доброволчески дейности, трети – оценители на проекти за социално предприемачество и представители на финансиращи институции, четвърти – социални активисти и представители на местните власти. Акцентът на анализа пада върху проблема за това доколко респондентите са „вътрешни“ или се явяват лица „отвън“. Описани са също така и определени събития, имащи една или друга връзка със социалното предприемачество. Такива са например обучението по социално предприемачество в СУ „Св. Кл. Охридски“, академията за иновации, базарът на социалните предприемачи и други социални инициативи. Самият автор на дисертацията е социален активист, ангажиран с проблемите на Родопите като регион и въвлечен в различни периоди в социални инициативи като чистенето на планината, поддържане на сайт за нея, създаване на календар „Ръце и занаяти 2019“ и радиорубрика, представляваща интервюта със социални предприемачи. Неговата лична ангажи-

раност и емоция се чувства силно в дисертацията. Тя му е позволила да придобие по-пространно от обичайното усещане за контекста, в който местните общности могат да приемат или отхвърлят дейностите на социалните предприемачи. В методически план Г. Гавраилов се е опитал да интегрира непосредствените си наблюдения като участник в редица събития в една методика, която включва преки анкети с преподаватели по предприемачество и полуструктурирани интервюта, част от които се откриват транскрибирани в приложението.

Изследването възбужда редица въпроси. Тук ще си позволя да поставя един според мен ключов въпрос. Дисертацията по дефиниция е текст, който съдържа и трябва да аргументира теза. Не можах да открия формулирана теза. Ако тя се свежда до хипотезата, че има два типа социално предприемачество – „отвътре“ и „отвън“, как Г. Гавраилов дефинира и операционализира „отвътре“ и „отвън“; какви точно критерии използва, за да отнесе даден предприемач към един или друг тип; само лица „отвън“ ли могат да привнесат глобални тенденции?

Дисертацията като цяло свидетелства, че Г. Гавраилов е натрупал достатъчни познания за изследователския си предмет, за да отговори на изискването на ЗРАСРБ за научната степен „доктор“ като образователна степен. По отношение на изискването на Закона за принос намирам, че дисертационният труд допринася в научно-приложен смисъл, като очертава един важен сблъсък на терена на политиките по стимулиране на социалното предприемачество, било то с частни или с публични средства. Дисертацията утвърждава нуждата да се изработят чувствителни инструменти, за да могат да се отсяват и награждават проектите за социални предприятия, които отговарят на нуждите на социалните групи и общности, за които са предназначени, но които не винаги са овладели в достатъчна степен „модите“ (както се изразява авторът) и технологиите за печелене на финансиране.

4. Преценка на автореферата и публикациите

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертацията. В предоставените от Г. Гавраилов документи откривам една студия и една статия в сборници под българска редакция, две научно-приложни съобщения – едно в рецензирано списание и едно в сборник от конферентни доклади, което е на английски език в съавторство с още двама автори (без разделителен протокол). Предоставени са и два научно-популярни текста.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Философско-историческия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ „Паисий Хилендарски“ за приложение на ЗРАСРБ. Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Гавраил Василев Гавраилов образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“, докторска програма по Социология.

2 юни 2020 г.

Изготвил становището:

проф. д.с.н. Таня Чавдарова